KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

KSIĄŻKA ROKU 2017
NOMINACJA GRAFICZNA /KSIĄŻKA OBRAZKOWA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA GRAFICZNA

Marcin Podolec
Bajka na końcu świata (t. 1. Ostatni ogród; t. 2. Opuszczony dom)
Kultura Gniewu (seria „Krótkie Gatki"), Warszawa 2017
64 s., oprawa twarda, 185x250 mm, t. 1: ISBN 978-83-64858-59-8, t. 2: ISBN 978-83-64858-70-3, wiek: 6+

Pomimo iż wydana przez Kulturę Gniewu Bajka na końcu świata opublikowana została w dziecięcej serii „Krótkie Gatki", autorski komiks Marcina Podolca jest niewątpliwie utworem dla czytelnika w każdym wieku. Tytułowy „koniec świata" jawi się tu jako zjawisko przerażające, ale również na swój sposób atrakcyjne. Dla psiej bohaterki książki katastrofa paradoksalnie okazuje się życiową szansą: właśnie dzięki niej wyswobadza się ze schroniska, przeżywa emocjonujące przygody i nawiązuje przyjaźnie. Tę ambiwalencję widać także w warstwie rysunkowej: dla autora konstruowanie wizji wszechobecnej destrukcji stwarza okazję do poszukiwania wysmakowanych zestawień barwnych i faktur oraz pobudzającej wyobraźnię gry form. Świat po kataklizmie zmienia się tu w gigantyczny plac zabaw pomimo swojego mrocznego rewersu, niepokojąco przypominającego realia współczesnych konfliktów zbrojnych. (JW)

KSIĄŻKA ROKU 2017
NOMINACJA GRAFICZNA /KSIĄŻKA OBRAZKOWA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA GRAFICZNA

Joanna Concejo
Zgubiona dusza
Tekst: Olga Tokarczuk, Joanna Concejo, Format, Wrocław 2017
52 s., oprawa twarda, 195x260 mm, ISBN: 978-83-61-488-743, wiek: b.o.

Znakomity artystyczny duet – Olga Tokarczuk i Joanna Concejo – proponuje poetycką opowieść w postaci książki obrazkowej z otwartym pytaniem do czytelnika. Czy ma kontakt z własną duszą? Czy, być może, i jego, podobnie jak głównego bohatera, pędzący świat, nie pozbawił z nią kontaktu? Wyraziste elementy formalne podkreślają osobisty charakter tematu, zapis tekstu przyjmuje kształt rękopisu. Narracja wizualna statyczna, zawieszona w czasie, przyciąga bogactwem walorów odręcznego rysunku, niweluje anonimową powtarzalność druku, nadaje treści bezpośrednią dla odbiorcy wymowę. Obrazy przeniesione na przedruki zeszytowych kartek bliskie są niebezpieczeństwu imitacji, tutaj jednak dobrze bronią się w kontekście całości. Osobną opowieścią są barwy książki, ugry, indyga, szmaragdy, rozświetlone delikatnymi cynobrami. Przestrzeń słowa i obrazu zaprasza do przejścia na drugą stronę lustra…(KR)

KSIĄŻKA ROKU 2017
NOMINACJA GRAFICZNA /KSIĄŻKA OBRAZKOWA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA GRAFICZNA

Aleksandra Cieślak
Książka do zrobienia
Dwie Siostry, Warszawa 2017
264 s., oprawa miękka, 216x297 mm, ISBN 978-83-65341-41-9, wiek: 15+

Książka do zrobienia, kompleksowo opracowana przez Aleksandrę Cieślak, pod wieloma względami jawi się jako nowoczesny podręcznik, skłaniający – co podkreśla już sam tytuł – do performatywnej lektury, mającej zmienić biernego odbiorcę w aktywnego współtwórcę; na karcie tytułowej obok nazwiska autorki pozostawiono nawet miejsce na umieszczenie własnego podpisu. Dygresyjna struktura książki-szkicownika przypomina staropolską sylwę, najeżoną wtrętami o różnorodnej formie i użyteczności. Trudno jednak nie zauważyć, że w tym przypadku „dzieło otwarte" zostało zaprojektowane w najmniejszych szczegółach i jako konceptualny obiekt-fetysz broni się również bez jakiejkolwiek interwencji czytelnika. Książka do zrobienia zyskuje najwięcej, gdy uznamy ją za autotematyczny, osobisty komentarz autorki dotyczący zderzenia nieprzewidywalnej kreatywności z przewidywalnymi wymogami rynku wydawniczego. (JW)

IB – Irena Bolek, WK – Weronika Kostecka, KS – Katarzyna Slany
KR – Krystyna Rybicka, JF – Jacek Friedrich, JW – Jakub Woynarowski

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

KSIĄŻKA ROKU 2017
NAGRODA LITERACKA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NAGRODA LITERACKA ZA KSIĄŻKĘ DLA DZIECI

Katarzyna Ryrych
Łopianowe Pole
Ilustracje i projekt okładki: Grażyna Rigall, Adamada, Gdańsk 2017
127 s., oprawa twarda, 175x245 mm, ISBN 978-83-742-0838-3, wiek: 8+

W dwudziestopierwszowiecznej rzeczywistości, w której tak często doskwierają nam zgiełk, pośpiech, brak głębszych relacji i nieumiejętność cieszenia się z „małych rzeczy", Katarzyna Ryrych tworzy – a właściwie: maluje słowami – urzekający swoją prostotą, ale i tajemniczością, świat. Czytelnik zostaje zaproszony do eksploracji tego świata wraz z mieszkańcami niewielkiego i zupełnie nienowoczesnego osiedla, w którego pobliżu rozciąga się tajemnicze Łopianowe Pole. Są tu dzieci przeżywające swoje smutki i radości, jest intrygująca starsza pani – Czarownica, jest i kot, który potrafi mówić, choć nikogo to tutaj nie dziwi, i wiele innych, nietuzinkowych postaci, jak choćby dr A. Kula (Drakula?). Autorka czerpie z konwencji realizmu magicznego; w każdym z opowiadań pokazuje, jak do codzienności bohaterów wkrada się coś niedającego się wyjaśnić, wymykającego się rozumowi. Z literacką wrażliwością wskrzesza świat, w którym na osiedlowym podwórku słychać śmiechy bawiących się ze sobą dzieci, a zagadki, tajemnice i przygody znajdują się na wyciągnięcie ręki. Autentyzm przeżyć i emocji splata się w tej książce z surrealistyczną atmosferą, powaga – z ujmującym humorem, dziecięce problemy – z entuzjazmem i zachwytem nad zwyczajną-niezwyczajną rzeczywistością. Ciepła, mądra, malarska opowieść – literatura najwyższej próby. (WK)

KSIĄŻKA ROKU 2017
NAGRODA LITERACKA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NAGRODA LITERACKA ZA KSIĄŻKĘ DLA MŁODZIEŻY

Marcin Szczygielski
Serce Neftydy
Okładka i ilustracje: Marcin Szczygielski, Instytut Wydawniczy Latarnik, Warszawa 2017
447 s., oprawa miękka, 140x210 mm, ISBN 978-83-63841-41-3, wiek: 15+

Gigantyczna odyseja science fiction zbudowana na kanwie egipskiej mitologii. Siedemnastoletni Effi wyrusza z przestrzeni kosmicznej na wyniszczoną wojnami genetycznymi pozornie martwą Ziemię. Zamierza dotrzeć do Nowego Heliopolis – centralnej siedziby genlabów – by sklonować matczyny materiał genetyczny. Klasyczny wzorzec wyprawy inicjacyjnej zaczerpnięty z topiki baśniowej zostaje przez pisarza zdekonstruowany w duchu postmodernistycznych tekstowych gier. Dzięki temu zabiegowi nie jest to zwykła podróż ku spełnieniu i wolności, raczej monitorowana przez kogoś szarada, w której bohater jest produktem inżynierii genetycznej mającym spełnić określoną funkcję w projekcie regenerowania Ziemi. Istnieje podejrzenie, że projekt ten to tylko ponury żart podporządkowany zabawie szalonych naukowców. Rozstrzygnięcia fabularne oraz ironiczna wymowa tytułu zaskoczą odbiorcę. Powieść korzysta ze współczesnego trendu portretowania hybryd i SI jako bardziej humanitarnych od ludzi, którzy od zarania dziejów wyniszczają Ziemię, rzadko korzystając z doświadczeń poprzednich generacji. Marcin Szczygielski precyzyjnie operuje rekwizytornią fantastyki naukowej, zmuszając odbiorcę do wysiłku intelektualnego. Zachwyca detaliczna kompozycja świata przedstawionego, oryginalność ujęcia tematu, błyskotliwy dowcip obecny m.in. w wątku związanym z płcią społeczno-kulturową. Nawet nie-miłośnicy science fiction będą musieli skapitulować wobec Serca Neftydy, bo to świetna, nowoczesna powieść. Osiągnięcie polskiej fantastyki młodzieżowej na miarę arcydzieł światowych. (KS)

KSIĄŻKA ROKU 2017
NAGRODA LITERACKA
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NAGRODA GRAFICZNA ZA KSIĄŻKĘ OBRAZKOWĄ

Urszula Palusińska (tekst i ilustracje)
Brzuchem do góry
Dwie Siostry, Warszawa 2017
60 s., oprawa twarda, 165x310 mm, ISBN 978-83-65341-23-5, wiek: 5+

Tytułowa fraza „brzuchem do góry" ma w autorskiej książce Urszuli Palusińskiej podwójne znaczenie, w obu przypadkach związane ze zmianą perspektywy oglądu dobrze nam znanej rzeczywistości. Fundamentalny zabieg formalny organizujący narrację w tym efektownym picturebooku opiera się na regularnej inwersji puntu widzenia, zamkniętej w filmowy rytm ujęć i przeciwujęć: raz oglądamy bohaterów z „kosmicznej" perspektywy, kiedy indziej spoglądamy na świat ich oczami. Nieustanna wędrówka między mikro- i makrokosmosem koresponduje ze stale obecnym w książce napięciem między figuracją i abstrakcją. Sytuacja, gdy leżymy „brzuchem do góry", nierozłącznie wiąże się także z momentem kontemplacji, której sprzyja przerwa w codziennej krzątaninie. Tego rodzaju „oddech" może budzić u obserwatora – i tak dzieje się w książce Palusińskiej – uśpione zmysły, rodzące pierwotne, dziecięce zdziwienie światem. (JW)

KSIĄŻKA ROKU 2017
NAGRODA GRAFICZNA /ILUSTRACJE
POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NAGRODA GRAFICZNA ZA ILUSTRACJE I KONCEPCJĘ GRAFICZNĄ

Jacek Ambrożewski, Edgar Bąk, Maciek Blaźniak, Katarzyna Bogucka, Ada Buchholc, Iwona Chmielewska, Robert Czajka, Agata Dudek, Emilia Dziubak, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Marta Ignerska, Tymek Jezierski, Paweł Jońca, Agata Królak, Grażka Lange, Piotr Młodożeniec, Patryk Mogilnicki, Anna Niemierko, Ola Niepsuj, Marianna Oklejak, Paweł Pawlak, Dawid Ryski, Marianna Sztyma, Ola Woldańska-Płocińska, opracowanie graficzne: Anna Niemierko
Ilustrowany elementarz polskiego dizajnu (czyli 100 projektów narysowanych przez 25 ilustratorów)
Tekst: Ewa Solarz, Agnieszka Kowalska, Agata Szydłowska, Wytwórnia, Warszawa 2017
112 s., oprawa twarda, 270x200 mm, ISBN 978-83-64011-42-9, wiek: 10+

Opowieść o polskim dizajnie przeprowadzona jest z imponującą prostotą. Najpierw karta przedtytułowa i tytułowa, następnie karta z krótkim wprowadzeniem, a dalej już tylko sto identycznie zakomponowanych stron, na których pojawiają się rozmaite wytwory polskiego projektowania. Każdemu z nich poświęcono jedną stronicę zbudowaną wedle klarownego schematu: krótki tekst i towarzysząca mu ilustracja, przy czym ilustracja zamknięta jest w regularnym kwadracie, a tekst wypełnia pozostałą część strony. Dzięki temu format książki – leżący prostokąt – znajduje proste i racjonalne uzasadnienie. Tak rygorystyczne ramy kompozycyjne pozwalają utrzymać w ryzach całość, którą przygotowało wszak dwudziestu pięciu, bardzo różnych ilustratorów. Całości dopełnia przejrzyste kalendarium i świetna wyklejka odwołująca się dyskretnie do estetyki znaków graficznych lat 60., a równocześnie – przez zgrabną multiplikację wyjściowego quasi-logo do obrazowej swoistości op-artu. Racjonalność i czystość projektu to fundamentalne zalety publikacji, która opowiada wszak o dobrym projektowaniu. Wydawca i autorzy szczęśliwie unikając pokusy „przedizajnowania" swego wytworu, stworzyli książkę znakomitą. (JF)

IBBY POLSKA SEKCJA

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Piotr Rowicki
16.10 do Bergamo
Okładka: Elżbieta Chojna, Literatura (seria: „Plus Minus 16"), Łódź 2017
152 s., oprawa twarda, 150x210 mm, ISBN 978-83-7672-559-8, wiek: 10+

Z Cebulówki do Bergamo jest 1455 km. Można się tam dostać np. autobusem (16.10 z Radomia) albo na piechotę (półtora miliona kroków). Wystarczy jednak głośno i stanowczo krzyknąć: „Chcę być w Bergamo!" i trzy razy dmuchnąć w magiczną trąbkę, by mocą czaru pokonać przestrzeń. W powieści o wciąż aktualnym problemie eurosieroctwa Piotr Rowicki spaja w jeden literacki konstrukt rzeczywistość z fantazmatami, realność z magią, jawę ze snem. Lidka, dziewczynka bystra, krytycznie patrząca na świat i żaden tam wzór doskonałości, mieszka w Cebulówce z niedołężniejącym dziadkiem; tata, straciwszy źródło utrzymania, „zrobił sobie coś strasznego"; mama, by zarobić na spłacenie długów, pracuje we włoskim domu starców. Gdy dziadka zabierają do szpitala, Lidka, w obawie przed izbą dziecka, ucieka do Bergamo – i do końca nie będziemy pewni, czy rzeczywiście tam dociera, czy to podróż w wyobraźni. Ona sama w pewnym momencie stwierdza: „Musiałam przyznać, że to wszystko zmyśliłam i przyjechałam autostopem". To, czego Lidka doświadcza w Bergamo, wydaje się wprawdzie realnością (np. tułaczka w obcym mieście, spotkanie Anny żebraczki, choroba i pobyt w szpitalu), ale częściej nosi cechy fantazmatycznej projekcji marzeń, wyobrażeń i usilnych dążeń dziecka dręczonego tęsknotą za nieobecną matką. W Bergamo są bowiem też miejsca dziwne i tajemnicze: piaskownica z pisanym palcem na piasku listem do mamy i jej odpowiedzią; okno, w którym Lidka widzi samą siebie; luneta – uruchomiona czarodziejską monetą pozwala przez chwilę zobaczyć mamę. No i jeszcze ten żółty pies! (IB)

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Marta Guśniowska
A niech to gęś kopnie
Ilustracje: Robert Romanowicz, TASHKA, Warszawa 2017
93 s., oprawa twarda, 155x305 mm, ISBN 978-83-64634-35-2, wiek: 6+

Pewnego razu Lis udał się do miejsca pachnącego „Château de Kurnik, rocznik dwa tysiące siódmy" po prowiant na kolację. I tak trafił do przezabawnej opowiastki Marty Guśniowskiej. No i się zaczęło! Z tłustą kurą Lisowi nie wyszło, za to groźba pożarcia zachwyciła Gęś. Cierpiała bowiem na „olbrzymią, pierzastą" depresję z powodu braku sensu w życiu, uznała więc, że „chaps i trawionko" rozwiąże jej problemy. Gęś jednak chuderlawa jakaś, brzydka, toteż Lis robi co może, by się pozbyć namolnej kandydatki do bycia skonsumowaną. Wędrówka do Wilka (jako miłośnik egzotycznej kuchni zapewne nie pogardzi tak nieapetycznym kąskiem) obfituje w spotkania, które mają Gęsi pomóc w egzystencjalnych rozterkach. Niedźwiedź chce jej pożyczyć swój sens życia na luzie; Pani Zajęcowa, wraz z „niezliczoną gromadką względnie grzecznych zajączków", zachęca – dość obłudnie – do macierzyństwa; Dzikie Gęsi, „ciągle zalatane", namawiają do podróży, a Pan Wydra (przewoźnik à la Charon, na umowie zleceniu) sugeruje, że może pasja, a może praca… Ale to wszystko są cudze pomysły. Wydawać by się więc mogło, że przeznaczeniem Gęsi jest zostać daniem doprawionym ulubionym czosnkiem – już zachwycona („Jacuzzi!") wyleguje się w brytfance, gdy nieoczekiwanie odnajduje swój sens życia. „Bo tak naprawdę tylko od nas zależy, czy będziemy szczęśliwi, czy nie", wystarczy znaleźć w sobie siłę, by zdmuchnąć płomień pod brytfanką. Oto puenta tej znakomicie napisanej, błyskotliwie dowcipnej i mądrej lektury dla czytelników od lat 6 do 106! (IB)

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Katarzyna Ryrych
Jasne dni, ciemne dni
Projekt okładki: Elżbieta Chojna, Literatura (seria: „Plus Minus 16"), Łódź 2017
141 s., oprawa twarda, 148x210 mm, ISBN 978-83-7672-480-5, wiek: 12+

Mądra i poruszająca opowieść o tym, że życie – nawet w obliczu nieodwracalnych dramatów – zawsze składa się z jasnych i ciemnych dni. Katarzyna Ryrych z wielką wrażliwością wprowadza czytelnika w rzeczywistość nastoletniego Witka, który w imponujący sposób mierzy się z narzuconą mu przez okoliczności rolą głowy rodziny. To właśnie on stara się rozprawić z destrukcyjną dla najbliższych traumą po tym, jak jego siostra ginie w wypadku samochodowym, a ojciec, całkowicie sparaliżowany, trafia (jak się okaże, na kilka lat) do szpitala. Autorka ukazuje psychologiczne mechanizmy towarzyszące przeżywaniu żałoby. Paradoksalnie to właśnie nieżyjąca Magda jest „żywa" – bo nieustająco obecna w myślach i słowach matki, całkowicie skoncentrowanej na niej i na swoim cierpieniu, a ignorującej żyjących członków rodziny. Mamy tu do czynienia nie tylko z poruszającą autentyzmem fabułą, lecz także z galerią doskonale zarysowanych postaci: babcią zmagającą się z chorobą Alzheimera, Bąkiem – nietuzinkową siostrą Witka, Kotą – dziewczyną, która stopniowo staje się dla bohatera bardzo ważną osobą. Mimo niezwykle trudnej problematyki powieść emanuje optymizmem – nie naiwnym, lecz rodzącym się ze świadomości przeplatania się lepszych i gorszych dni. (WK)

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA GRAFICZNA

Agata Dudek (ilustracje), **Małgorzata Nowak / Acapulco Studio** (projekt graficzny)
Ugotuj mi bajkę!
Tekst: Majda Koren, tłumaczenie: Mariusz Biedrzycki, Agencja Edytorska Ezop, Warszawa 2017
32 s., oprawa twarda, 210x260 mm, ISBN: 978-83-64600-09-8, wiek: 3+

Wszystko w książce kipi i gotuje się, czcionka i kompozycja również. Dynamika ilustracji bliska jest atmosferze każdego domu, w którym mały człowiek nie chce jeść. Postacie bohaterów umieszczone pierwszoplanowo, otoczone są przedmiotami o interesujących dla dziecka szczegółach, niektóre z nich rozrosły się do naturalnych rozmiarów. Akcja przyprawiania posiłków bajkami rozgrywa się na smakowicie barwnych, intensywnych tłach. W tym całym zgiełku struktura książki jest przejrzysta, zachowuje swój rytm. Rozkładówki podzielone na strefę mamy i dziecka, wyraźnie na początku zróżnicowane, łączą się i łagodnieją dopiero wtedy, gdy tytułowy bohater z apetytem pałaszuje posiłek. Aż chciałoby się do niego dołączyć! (KR)

NOMINACJA GRAFICZNA

Marianna Sztyma
Brzechwa dzieciom. Dzieła wszystkie. Pan Kleks
Tekst: Jan Brzechwa, Nasza Księgarnia, Warszawa 2017
336 s., oprawa twarda, 195x254 mm, ISBN: 978-83-10-12962- 8, wiek: 6+

Trudno sobie wyobrazić Pana Ambrożego Kleksa innego niż z ilustracji Jana Marcina Szancera, chyba że będzie to dynamiczna wersja Bohdana Butenki. Nadanie nowych sylwetek postaciom powszechnie znanej bajki, utrwalonym w pamięci wielu pokoleń czytelników, to nie lada wyzwanie. Marianna Sztyma podjęła się go i zrobiła to iście kobiecą ręką. W charakterystyczny dla siebie, koronkowy sposób zarysowała kontury scenerii i postaci. Ilustracjom nadała skrzącą się fakturę poprzez wysmakowane barwy, często nakładane za pośrednictwem szablonu i podkreślone laserunkami. Niektórymi elementami obrazów, ledwie zasygnalizowanymi, zaprosiła do aktywnego włączenia się dziecięcej ekspresji. Zaproponowała Pana Kleksa nowym pokoleniom XXI wieku. Mamy nadzieję, że pokochają go tak samo, jak tego sprzed półwiecza. (KR)

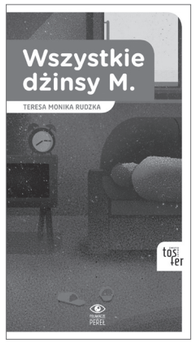

NOMINACJA GRAFICZNA

Studio NEUS
Wszystkie dżinsy M.
Tekst: Teresa Monika Rudzka, Poławiacze Pereł, Warszawa 2017
96 s., oprawa miękka, 135x245 mm, ISBN 978-83-937988-9-6, wiek: 12+

Dominujący w książce Teresy Moniki Rudzkiej kolor niebieski – przypominający nieco dżinsowy odcień indygo – wywołuje uczucie melancholii. Nostalgiczną aurę potęgują także ilustracje, w udany sposób ożywiające ducha projektowania graficznego sprzed kilku dekad (wyjątek stanowi tu jedynie całkowicie chybiona, niespójna z całością okładka). Ich minimalistyczna estetyka, przywodząca na myśl edukacyjne infografiki, stanowi wyraźny kontrapunkt dla opowieści „o buncie i niezgodzie na nieodwracalne". Seria emanujących pozornym chłodem piktograficznych obrazów, czasami dynamicznie wdzierających się w blok tekstu, stanowi swoisty „katalog śladów" pozostałych po śmierci najbliższej osoby (takim „śladem" są właśnie tytułowe jeansy, wręczone bohaterce przez przedwcześnie zmarłą matkę); w tym kontekście zauważalna w warstwie graficznej nieobecność postaci ludzkiej staje się tym bardziej wymowna. (JW)

NOMINACJA GRAFICZNA

Karol Banach (ilustracje), **Grupa Projektor** (opracowanie graficzne)
Przypadki Pantareja. Wiersze dla małych i dużych
Tekst: Karol Maliszewski, Wrocławskie Wydawnictwo Warstwy, Wrocław 2017
36 s., oprawa twarda, 160x290 mm, leporello, ISBN 978-83-65502-15-5, wiek: 5+

Zgodnie z sentencją Heraklita (panta rhei = wszystko płynie) zmiennokształtny Pantarej jest bohaterem o wielu twarzach. Proces jego nieustannej metamorfozy obserwujemy w długiej sekwencji ilustracji towarzyszących krótkim formom poetyckim; poszczególne „przypadki" tworzą w istocie jeden panoramiczny obraz, widoczny dopiero po rozłożeniu leporella, którego zastosowanie w tej bibliofilskiej publikacji wykracza poza funkcję czysto estetyczną. Literacki dowcip Karola Maliszewskiego żywi się słownymi grami; nie inaczej jest w przypadku wielobarwnych ilustracji Karola Banacha, który kontruje prosty, niemal klasycystyczny layout rozbuchanymi popisami graficznymi. Te same formy wizualne występują tu jako uniwersalny składnik zarówno materii ożywionej, jak i nieożywionej; wertując Przypadki Pantareja, zanurzamy się w rwącej rzece słów i obrazów, pozbawionej wyraźnego początku i końca. (JW)

IBBY POLSKA SEKCJA

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA LITERACKA

Grzegorz Gortat
Moje cudowne dzieciństwo w Aleppo
Ilustracje: Marianna Sztyma, Bajka, Warszawa 2017
127 s., oprawa twarda, 170x226 mm, ISBN 978-83-65479-19-8, wiek: 8+

Czy w mieście od pięciu lata zabijanym wojną dzieciństwo może być cudowne? Tytułowy paradoks wydaje się tylko gorzką ironią, bo jest to opowieść o czasie naznaczonym śmiercią, kalectwem, utratą dachu nad głową, strachem o niepewne jutro. Ukryte w piwnicy dzieci zastanawiają się, kto tym razem zrzuca na nie bomby. Trzyletni Tarik ginie, gdy sięga po długopis, bo wróg podrzuca zabawki podczepione do min. A sześciolatek Nabil zadaje zupełnie dorosłe pytanie, na które w syryjskim zapętleniu politycznym niełatwo odpowiedzieć: kto właściwie jest naszym wrogiem? O grozie wojny opowiada ośmioletnia Jasmin. W jej relacji pojawiają się wszakże momenty, które każą wierzyć w niezwykłość dzieciństwa nawet tam, w Aleppo. Całe zrujnowane miasto to wielki plac zabaw: w chowanego, we wznoszenie budowli z rozrzuconych cegieł. Trzeba tylko uważać – na snajperów, na samoloty. Sto kroków od domu, nie dalej. A grać w piłkę można nawet bez nogi. Ale najważniejsza jest mądra obecność dorosłych, to oni – rodzice, nauczyciel pan Safik – starają się, póki mogą, póki żyją, ocalić choćby okruchy dzieciństwa. Ich kojące kłamstwa, półprawdy, wspólne z dziećmi zabawy i marzenia o byciu wolnym i niewidzialnym jak wiatr – stwarzają cudowną ułudę normalności. I dlatego ojciec pokazuje dzieciom baśniową Diamentową Górę pośród ruin: by „z tego całego koszmaru wyniosły choć jedno piękne wspomnienie". (IB)

NOMINACJA LITERACKA

Justyna Bednarek
Pan Kardan i przygoda z vetustasem
Projekt graficzny i ilustracje: Adam Pękalski, Bajka, Warszawa 2017
95 s., oprawa twarda, 170x226 mm, ISBN 978-83-65479-23-5, wiek: 8+

Trzy wypełnione wodą plastikowe beczki po kapuście, ciężka płyta z rozbitego czołgu, ponadstuletni fotoplastykon, rzutnik do przezroczy, ultranowoczesny komputer plus gruby światłowód prowadzący do największej serwerowni na świecie, całość zaś połączona z laserowym skanerem 3D to – nie licząc detali – vetustas, czyli „najbardziej nieprawdopodobne urządzenie, jakie kiedykolwiek stworzyła ludzka ręka". Tym razem była to ręka pana Kardana, wynalazcy marzącego o biciu rekordów Guinnessa w dowolnych dziedzinach. Skonstruowane przezeń cudo techniki potrafiło przywoływać pełne zapachów, dźwięków, kolorów fantomy nieistniejących już rzeczy, zwierząt, ludzi i ich dawno minionych światów. W dziele tym niebagatelną rolę odgrywały dwie kury rasy sussex, Sherlock i Watson: podróżując w czasoprzestrzeni sobie tylko znanymi szczelinami, co rusz przynosiły odnalezione w przeszłości przedmioty. Wystarczyło położyć taki drobiazg na skanerze, nacisnąć guzik i vetustas tworzył wielowymiarowy hologram. Dzięki temu pan Kazimierz, który nawet nie zauważył, że od dawna jest duchem, mógł w widmowym świecie powrócić do dawnych lat i ukochanej Adeli. Vetustas przysłużył się też Michałkowi, chłopcu zafascynowanemu wymyślaniem i budowaniem, odesłał do przeszłości chciwego dewelopera Bałamuta i – dzięki fantomowemu kotu przeskakującemu przez napotkanych ludzi – poprawił paru osobom charaktery. Kipiąca humorem i szalonymi pomysłami, doprawiona nutką nostalgii za tym, co zabrał czas, książka Justyny Bednarek dowodzi, jak wiele czytelniczej frajdy może dać dobra zabawa literacka. (IB)

NOMINACJA LITERACKA

Adam Lang
Sznurek
Projekt okładki: Paweł Panczakiewicz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2017
320 s., 145x210 mm, ISBN 978-83-080-6387-3, wiek: 16+

Angażująca emocjonalnie, niepokojąca i niejednoznaczna powieść dla młodzieży. Adam Lang bez upiększeń pokazuje obraz polskiej wsi, w której mieszka główny bohater. Z brutalną szczerością, nie stroniąc od ironii, odmalowuje nie tylko realia, w jakich żyje nastoletni Krystian, lecz także jego trudne relacje z rodziną: okrutnym ojcem, gderliwym dziadkiem, bratem, który znaczniej częściej jest wrogiem niż kimś bliskim, wiecznie nieobecną matką. W tym szarym świecie niespodziewanie pojawia się Sonia – intrygująca dziewczyna dawnego przyjaciela. Fascynacja, którą wzbudza w Krystianie, początkowo go uskrzydla, ale potem okazuje się niszcząca i tragiczna w skutkach. Sznurek to powieść inicjacyjna; za sprawą wyrachowanej, jak się okaże, Soni Krystian eksploruje nieznane mu dotąd wymiary własnego życia – w sensie emocjonalnym, duchowym, ale też seksualnym. Jego inicjacja ma jednak dramatyczny finał. Autor z wrażliwością i zarazem brutalnością prowadzi opowieść z perspektywy głównego bohatera, rekonstruując emocjonalną sinusoidę nastolatka i jego dylematy. Frapująca fabuła i niepokojący, ironiczny styl narracji nie pozwalają przejść wobec Sznurka obojętnie. (WK)

NOMINACJA LITERACKA

Marta Krajewska
Noc między Tam i Tu
Ilustracje na okładce i w tekście: Magdalena Szynkarczuk, projekt okładki: Bartosz Czarnecki,
Genius Creations, Bydgoszcz 2017
205 s., oprawa miękka, 120x190 mm, ISBN 978-83-7995-105-5, wiek: 8+

Inicjacyjna opowieść zakorzeniona głęboko w mitologii słowiańskiej. Bratmiła, głównego bohatera, poznajemy podczas postrzyżyn, kiedy cała wieś świętuje jego symboliczne wkraczanie w wiek młodzieńczy. Szczególną pieczę nad chłopcem sprawuje opiekunka doliny Chaberka, która pragnie uczynić go swym następcą – znachorem i mediatorem między „Tu" – wsią, czyli miejscem swojskim dla ludzi, a „Tam" – lasem, sferą przynależną istotom demonicznym zagrażającym bezpieczeństwu małej społeczności. Czytelnik staje się świadkiem niezwykłej próby, na jaką los wystawia Miłka, którego siostrę porywa mamuna, w zamian podrzucając własne dziecko. Autorka niezwykle świadomie korzysta z topiki baśniowej, bazując na motywie podmieńca. Zamiana dzieci inicjuje wędrówkę chłopca do krainy demonów w celu odzyskania Paprotki. Na swej drodze spotyka wodnika, rusałki, błędne ogniki, leszego – dobrego ducha lasu oraz potworzyce gotowe na zaciekłą walkę o ludzkie dziecko. Nocna wyprawa pozwala Miłkowi wyzbyć się strachu przed rolą pośrednika między obiema strefami – dostrzec ich przenikalność. Powieść intrygująco przedstawia dziecięcą transgresję w nieznane i pokonywanie lęków zobrazowanych w postaci archetypów wyniesionych z bogatej kultury Słowian. (KS)

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Małgorzata Strękowska-Zaremba
Dom nie z tej ziemi
Ilustracje i projekt okładki: Daniel de Latour, Nasza Księgarnia, Warszawa 2017
239 s., oprawa twarda, 140x192 mm, ISBN 978-83-10-13080-8, wiek: 8+

Małgorzata Strękowska-Zaremba w niedosłowny, a jednocześnie sugestywny sposób opowiada o poważnym problemie, jaki dotyka dziecięcą bohaterkę jej powieści. Autorka wykorzystuje do tego motyw nawiedzonego domu, rodem z gotyckich opowieści, czyniąc z niego kluczowy element autoterapeutycznej narracji snutej przez Marysię. Dziewczynka próbuje uporać się z traumą odnawiającą się każdego dnia – podobnie jak jej siórce i zadrapania. W tych autoterapeutycznych działaniach pomaga bohaterce jej nowo poznany kolega. Oboje obserwują, a potem próbują uzdrowić ów złowrogi dom, który rośnie bez deszczu, wciąga do swojego wnętrza własny cień, osacza i w przerażający sposób zaczarowuje mieszkającą w nim rodzinę: ojca zmienia w lwa atakującego bezbronne dzieci, a matkę – w niemy kamień. Brutalna prawda o kłopotach Marysi zostaje nazwana po imieniu dopiero na ostatnich stronach powieści. Z tej perspektywy starszy, bardziej świadomy czytelnik w pełni zdaje sobie sprawę, że w istocie przeczytał niezwykłe literackie studium złożonych mechanizmów psychologicznych charakterystycznych dla ofiary przemocy; dla młodszego przeznaczony jest klarowny komunikat, by nie być obojętnym na cudzą krzywdę. Dom nie z tej ziemi to znakomity przykład twórczości dla dzieci, która łączy wartość literacką z ważkim przekazem społecznym. (WK)

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Zuzanna Orlińska
Biały Teatr panny Nehemias
Okładka: Sylwia Szerszeń, Literatura (seria: „Plus Minus 16"), Łódź 2017
198 s., oprawa twarda, 150x215 mm, ISBN 978-83-7672-536-9, wiek: 12+

Rok 1984. Duszna rzeczywistość PRL-u. Inwigilacja społeczeństwa. Telewizyjna propaganda. Bojówki ZOMO. Proces w sprawie śmierci Grzegorza Przemyka. Morderstwo księdza Jerzego Popiełuszki. W tym czasie szóstoklasistka Kasia w ramach szkolnej aktywności pomaga w pracach domowych pannie Idzie Nehemias. Przekroczenie progu jej domu to granica, za którą roztacza się niesamowity obszar. Złowrogi klimat mieszkania nęci dziewczynkę do momentu, gdy w przepastnej szafie odkrywa małe pudełko, w środku którego znajduje się Biały Teatr. Niby przedmiot, niby żywe stworzenie pulsujące w dłoni jak serce. Miniaturowy obiekt ukazuje cudowne spektakle, odkrywając przed Kasią nieznane światy. Szybko okazuje się, że ma on ambiwalentną naturę. Żeruje na wyobraźni, emocjach widzów, przekuwając je w widowiska piękne oraz straszne. Nie wiadomo, czym dokładnie jest Biały Teatr – na pewno stanowi tajemnicę, a rola, jaką odgrywa w tekście, pozostaje w sferze przeczuć czytelnika – interpretować go można jako wieloznaczną przenośnię. Metaforę zniewolenia, fałszywego eskapizmu, znieczulaczy absorbujących ludzką psychikę, czyniących nas intruzami w realności. Znakomicie wpleciona w realia PRL-u poetyka widmowej grozy sprawia, że powieść Zuzanny Orlińskiej to nie jednorazowa lektura. Osobliwą wielowymiarowość Białego Teatru dostrzega się przy wielokrotnym czytaniu. Utwór narkotyczny – zmusza, by do niego wracać! [KS]

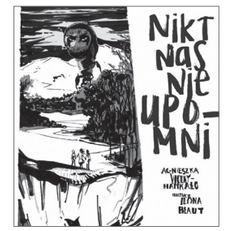

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Agnieszka Wolny-Hamkało
Nikt nas nie upomni
Ilustracje: Ilona Błaut, Hokus-Pokus, Warszawa 2016
54 s. nlb., 200x215 mm, ISBN 978-83-60402-74-0, wiek: 10+

Unikatowy, zaskakujący, niepokorny, prawdziwie dziecięcy manifest. Adelka, która zjadała kamienie, Franek, który często zatrzymywał świat, i Julek, smutny, że wszystko źle się kończy, buntują się przeciw jesieni oraz temu, co ich smuci i frustruje – postanawiają więc podpalić świat. Agnieszka Wolny-Hamkało zerwała z wszelkimi konwenansami i konwencjami i stworzyła prozę poetycką, która rozsadza tradycyjne wzorce literatury dziecięcej z równą mocą, jak troje dziecięcych bohaterów rozprawia się z rzeczywistością. „Nikt nas nie upomni" to hasło klucz, które powraca tu niczym mantra, stając się integralnym elementem tej surrealistycznej, fantasmagorycznej i nieokiełznanej opowieści o podróży w głąb dziecięcej psychiki i dziecięcych umysłów – niekoniecznie tak „niewinnych", grzecznych i słodkich, jak chciałby to widzieć niejeden dorosły. Nie jest to jednak historia konfliktu między światem dziecięcym a światem autorytetów; gdy sytuacja tego wymaga, rodzice przybywają na odsiecz swoim dzieciom zaciekle walczącym z nieakceptowaną przez nie rzeczywistością. Frapujące środki ekspresji i niebanalny koncept czynią tekst Agnieszki Wolny-Hamkało niezwykle oryginalną propozycją na polskim rynku wydawniczym. (WK)

iBbY POLSKA SEKCJA

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Jerzy Gruchot, Wojciech Koss / Full Metal Jacket
12 półtonów. Książka o muzyce
Tekst: Zuzanna Kisielewska, druganoga, Warszawa 2017
128 s., oprawa twarda, 222x250 mm, ISBN 978-83-943528-3-7, wiek: 9+

Książka zgrabnie prowadzi młodego czytelnika przez rozmaite zagadnienia związane z teorią, historią i praktyką muzyczną. Objaśnieniom niełatwych nieraz kwestii dobrze służy warstwa wizualna – wielobarwna, ale nie pstrokata, konsekwentna, ale nie monotonna, pomimo silnego uproszczenia dobrze wypełniająca informacyjne zadania ilustracji. Dzięki temu całość utrzymana jest w stanie „dynamicznej równowagi". Jej zachowanie ułatwia trafne wyważenie proporcji pomiędzy tekstem i obrazem, a także spokojna i dzięki temu czytelna typografia. Niemiłym zgrzytem jest pewna ideologizacja tekstu, w którym z jednej strony odnajdujemy wątpliwe historycznie określenie „mroki średniowiecza", a z drugiej – spotykamy sympatyczną (sympatyczną także w warstwie wizualnej) postać „komendanta" Che Guevary, bądź co bądź sadystycznego mordercy i zbrodniarza wojennego. (JF)

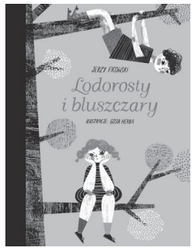

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Gosia Herba (ilustracje), **Mikołaj Pasiński** (skład i opracowanie graficzne)
Lodorosty i bluszczary. Wiersze dla dzieci
Tekst: Jerzy Ficowski, Wolno, Lusowo 2017
228 s., oprawa twarda, 160x220 mm, ISBN: 978-83-946297-1-7, wiek: 5+

Harmonijna łagodność książki zaprasza do celebrowania poezji Jerzego Ficowskiego: począwszy od przyjemnej w dotyku faktury okładki, kapitałki, zakładki, dekoracyjnej wyklejki, do układu wnętrza. Złamana biel papieru i ażurowy krój czcionki – dekoracyjna Albertina – nadają wierszom organiczną formę. Ilustracje transparentne, związane z drukiem przez strukturę rastra, delikatnie miejscami wzmocnione barwą, rozpościerają się swobodnie na rozkładówkach. Nie dominują, pozostawiają miejsce na wędrówki czytelniczej wyobraźni, są niezależne jak wspomnienia. Książka przyciąga do siebie szlachetną szatą i czystością formy. Ponadczasowość odnosi się w stosunku do niej i w kategoriach estetyki, wieku czytelnika, do którego została skierowana, jak i samego tematu opartego na cykliczności pór roku. (KR)

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Gosia Herba (ilustracje), **Mikołaj Pasiński** (projekt graficzny)
Wiersze dla dzieci
Tekst: Stanisław Grochowiak, Wrocławskie Wydawnictwo Warstwy, Wrocław 2017
72 s., oprawa twarda, 240x270 mm, ISBN 978-83-65502-21-6, wiek: 5+

Sam pomysł wznowienia wierszy dla dzieci napisanych ponad czterdzieści lat temu przez Stanisława Grochowiaka jest nieoczywisty w czasach, gdy powstają niezliczone nowe teksty, a jeśli już wznawia się dawnych autorów, to klasyków w rodzaju Brzechwy czy Tuwima. W tym kontekście przypomnienie Grochowiaka jest więc cenne samo w sobie. Szczęśliwie przypomnienie to zyskało przy tym bardzo przekonującą oprawę wizualną. Jej autorzy, nie rezygnując ze współczesnego języka formalnego, umiejętnie wpisali się w tradycję polskiej książki ilustrowanej z czasów jej świetności, a więc z czasów, gdy tworzył sam Grochowiak. Już wyklejka, na której pojawiają się jakby zawieszone na ścianie obrazki, przypomina nieco strukturę wyklejek w „Moich Książeczkach" – klasycznej serii „Naszej Księgarni". Również w samych ilustracjach i sposobie komponowania tekstu czuć ów lekko nostalgiczny smak. (JF)

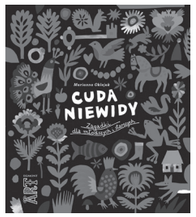

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Marianna Oklejak
Cuda niewidy. Zagadki dla młodszych i starszych
Egmont Polska, Warszawa 2017
64 s., oprawa twarda, 225x275 mm, ISBN: 978-83-281-2191-1, wiek: 3+

Autorska książka Marianny Oklejak jest jej kolejną kreacją opartą na bogactwie motywów polskiej sztuki ludowej. Proponuje w niej fascynującą zabawę, bez względu na wiek czytelnika. Rozpoczyna fabułą baśni, którą kontynuuje poprzez coraz to nowe zagadki i zadania do rozwiązania. Tworzywo plastyczne książki poddaje się pomysłom autorki w lekki i naturalny sposób, a panowanie nad każdym jej elementem jest godne największego podziwu. Nasycone barwy i ornamentyka łączą w sobie elementy etniczne, ale i charakter wysmakowanych wycinanek Henri Matisse'a. Autorka sprawia oglądającemu największą radość, pozwalając mu wodzić wzrokiem po kolejnych ilustracjach, rozwiązywać kolejną famigłówkę. I nie chodzi tylko o to, by ją rozwiązać, ale by jak najdłużej móc brać udział w zabawie, przepysznej. (KR)

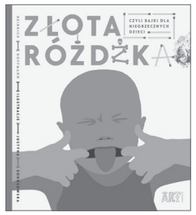

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Justyna Sokołowska
Złota różdżka, czyli bajki dla niegrzecznych dzieci
Tekst: Heinrich Hoffmann, Adaptacje tekstów: Anna Bańkowska, Karolina Iwaszkiewicz, Zuzanna Naczyńska, Adam Pluszka, Michał Rusinek, Marcin Wróbel, Egmont Polska, Warszawa 2017
112 s., oprawa twarda, 240x270 mm, ISBN 978-83-281-2438-7, wiek: 7+

Der Struwwelpeter to jedna z najsławniejszych książek dla dzieci, nawet jeśli jej sława jest cokolwiek dwuznaczna. Zmierzenie się z tak klasycznym utworem to wyzwanie i dla tłumaczy, i dla ilustratora. Pamiętamy przecież dobrze, że ilustracje do pierwszego wydania przygotował sam autor, a jego wizja graficzna powielana jest wprost lub z nieznacznymi przekształceniami w setkach wydań od ponad półtora wieku. Tym razem wydawca i autorka oprawy graficznej postanowili jednak pójść mocno w poprzek tradycji. Żadnego nawiązywania do niemieckiego pierwowzoru, żadnej stylizacji na dziewiętnastowieczne ilustratorstwo. Świat pokazany w książce to świat nam współczesny – z modernistycznymi blokami, ulicznymi latarniami, kubłami na śmieci, rowerami i strzykawkami. Równie współczesne są zastosowane przez autorkę środki plastyczne. Nawet nieunikniony w tym wypadku obrazowy turpizm jest całkiem współczesny. (JF)

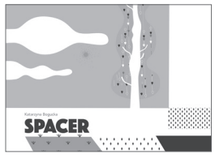

WYRÓŻNIENIE GRAFICZNE

Katarzyna Bogucka
Spacer
TAKO, Toruń 2017
128 s., oprawa twarda, 170x240 mm, ISBN 978-83-65480-25-5, wiek: 5+

Złożona jedynie z obrazów książka zgodnie ze swym tytułem opowiada o spacerze. Najpierw sądzimy, że to spacer w przestrzeni. Na kolejnych stronach widzimy bowiem zmieniającą się miejską scenerię, a w niej setki najróżniejszych postaci. Wciągnięci w szybki rytm obrazowej narracji bierzemy udział w czyichś ślubach, pogrzebach, bójkach, manifestacjach, zakupach, przeprowadzkach. W tym pozornym chaosie codziennego życia szybko odnajdujemy jednak głównego bohatera, a tytułowy spacer okazuje się podróżą przez ludzkie życie – od narodzin do śmierci, czy mówiąc ściślej: od niemowlęctwa do starości. Ani narodzin, ani śmierci bohatera nam bowiem nie ukazano, przez co cała opowieść jest bardziej otwarta, a może nawet bardziej metafizyczna. W warstwie obrazowej odnajdujemy rozwiązania dobrze znane z wcześniejszych prac autorki, tutaj jednak osiągające poziom syntezy jej osobistego stylu. (JF)

KSIĄŻKA ROKU 2017 POLSKIEJ SEKCJI IBBY

NOMINACJA LITERACKA

Adam Wajrak
Lolek
Ilustracje i projekt okładki: Mariusz Andryszczyk, opracowanie graficzne: Elżbieta Wastkowska, Agora SA, Warszawa 2017
136 s., oprawa twarda, 170x220 mm, ISBN 978-83-268-2556-9, wiek: 6+

„Biegnij, Lolek! Biegnij!" – to zdanie, które często powtarza się w opowieści Adama Wajraka opowiadającej o traumatycznych losach przygarniętego przez niego psa. Lolek ucieka na wschód, podążając za słońcem, ponieważ tylko ono ze „wszystkich istot, które dotychczas poznał", było dla niego dobre. Atutem książki jest pokazanie odbiorcy dziecięcemu psychologicznego portretu zwierzęcia, a także hierarchicznej, opartej na fizycznej i psychicznej przemocy, relacji z człowiekiem. Wajrak używa mocnych środków wyrazu – pies jako szczeniak trafił do ludzi, którzy sprowadzili jego egzystencję do permanentnego lęku przed biciem i głodem, przestrzenią życia uczynili budę śmierdzącą rozpaczą, bezsilnością, śmiercią. Utwór wpisuje się w ważny dla współczesnej refleksji z zakresu animal studies sposób prezentowania zwierząt jako nie-ludzkich podmiotów mających indywidualne osobowości, których tożsamość kształtuje się poprzez więź z człowiekiem. Autor nie ukrywa, że choć Lolek jest dla niego członkiem rodziny, ciągle zmaga się z traumatycznymi wspomnieniami oraz lękami psa. To prawda niewygodna. Jeśli nas uwiera, to dobrze! Bo historia Lolka ma nie tylko wzruszać. Ma budować społeczną świadomość podmiotowości zwierząt i skłaniać do niesienia im realnej pomocy, choćby do wdrożenia w życie hasła: nie kupuj – adoptuj – pokochaj! (KS)

NOMINACJA LITERACKA

Ewa Przybylska
Jaga pod napięciem
Projekt okładki: Justyna Zajączkowska, Akapit Press, Łódź 2017
112 s., oprawa miękka, 130x 190 mm, ISBN 978-83-65345-31-8, wiek: 10+

Jaga i Igol znają się ze szkoły i spotykają przypadkiem w podpoznańskiej miejscowości podczas wakacji. Uprzedzonego do świata Igola razi ostra jak wykrzyknik, ekscentryczna Jadwiga. Dziewczynka pragnie zostać autorką kryminałów i zmusza kolegę do uczestniczenia w zaaranżowanych przez nią sensacyjnych intrygach mających na celu zdemaskowanie tajemnic miasteczka. Rzutka fabuła zbudowana na licznych drakach stanowi pretekst dla pisarki do mówienia o wartościach przez duże W: poszukiwaniu siebie, szorstkiej przyjaźni, wybaczaniu, poczuciu odpowiedzialności, godności, dokonywaniu wyborów, konfrontacji z problemami, buncie, wolności, walce o słabszych czy odnajdywaniu miejsca do życia. Odbiorca nie ma jednak poczucia mentorowania dzięki ascetycznej narracji opartej na lapidarnym oraz sentencjonalnym frazowaniu tak znamiennym dla prozy Ewy Przybylskiej. Esencjonalizacja powoduje, że emocje bohaterów wybrzmiewają mocniej, a ich elektryzująca więź kształtuje się na naszych oczach, stając się wyrazistą, głęboką, prawdziwą. Postawę życiową Jagi i Igola cechuje „dzikość serca". Czym ona jest? Być może pożądanym sposobem intensywnego, szczerego bycia tu i teraz. Trudno o jednoznaczne odczytanie tak magnetycznego sformułowania. Trzeba po prostu odnaleźć definicję w sobie. Gwarantuje to lektura tej niezwykłej powieści. (KS)

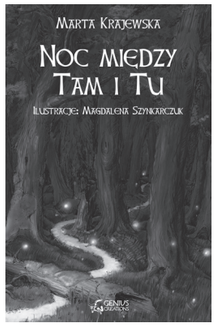

NOMINACJA LITERACKA

Magdalena Tulli
Ten i tamten las
Ilustracje: Alicja Rosé, okładka, projekt graficzny: Anna Król, Wilk & Król Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2017
199 s., oprawa twarda, 203x227 mm, ISBN 978-83-65089-12-0, wiek: 8+

T e n las należy do zwierząt, są tu u siebie; t a m t e n las (ciągle ten sam) to miejsce, którym rządzi człowiek: śmieci, hałasuje i w ogóle robi co chce. Zarazem t a m t e n las (już inny) to dla zwierząt wielka niewiadoma, muszą się tam przenieść, bo „jakiś dureń wymyślił nagle wycinkę", i t e g o lasu już nie będzie. A las (każdy) powinien być dla zwierząt przestrzenią bezpieczną, tak jak stał się azylem dla królika Zuzanny, z której chciano zrobić kołnierz, i dla szympansa Ptiżużuu, nakłonionego w końcu przez człowieka do powrotu na cyrkową arenę. W książce Magdaleny Tulli zwierzęta pokazane są w swoim naturalnym środowisku, ale jednocześnie jest to kostium, pod którym kryje się nakreślony z satyrycznym zacięciem obraz pewnej społeczności. Jej członkowie służą pomocą potrzebującym, łączy ich wspólnota losu, zwłaszcza w obliczu zagrożenia, ale bywają też złośliwi, obrażają się, łatwo ich skłócić. Na coś nieznanego część z nich reaguje: schwytać, związać, zakneblować i zjeść. Nieustannie zwołują zebrania, by demokratycznie negocjować, ale zdarza się, że sprawa jest już „ustalona bez głosowania". Tak było z wilkiem udającym wiewióra, który dla zaspokojenia swych drapieżczych apetytów namawiał leśną brać do rozprawienia się z sarnami, jego zdaniem pożerającymi wiewiórczęta, więc sarny, zanim się im zaufa, muszą najpierw „pokajać się za swoje złe uczynki". Lud jednak tego nie kupił: mądra łasica zdekonspirowała oszukańca. Dynamiczna narracja, oparta na dialogach pełnokrwistych zwierzęcych bohaterów, wiele momentów zabawnych, ale też wzruszających, nade wszystko zaś ważne przesłanie to walory tej świetnej książki. (IB)

iBbY
POLSKA SEKCJA